Uvod u programiranje Programiranje 1 (550)

Poglavlje 5

Podatkovne strukture

dr. sc. Josip Musić jmusic@fesb.hr

Originalne slideove izradio: Teo Žuljević, dipl. ing. teo.zuljevic@fesb.hr

Pregled (1)

- Podatkovne strukture
- Nizovi (polja)
 - Što je niz (polje)?
 - Deklariranje varijable niza
 - Red (rank) niza
 - Pristupanje elementima niza
 - Provjera granica niza
 - Usporedba nizova sa zbirkama
- Stvaranje nizova
 - Stvaranje primjera niza
 - Inicijalizacija elemenata niza
 - Inicijalizacija elemenata više-dimenzionalnog niza
 - Stvaranje niza izračunske veličine
 - Kopiranje varijable niza

Pregled (2)

- Korištenje niza
 - System.Array klasa
 - Svojstva niza
 - Postupci niza
 - Vraćanje niza iz procedure
 - Prosljeđivanje niza kao parametra
 - Plitko i dubinsko kopiranje
 - Korištenje For Each strukture sa nizovima
- Nazupčani nizovi
- Sortiranje i pretraživanje nizova
- Podatkovna struktura Stack
- Podatkovna struktura Queue (Red)
- Stvaranje vlastitih vrijednosnih tipova
 - Strukturni tipovi
 - Nabrajanja

Podatkovne strukture

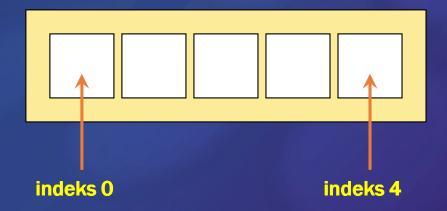
- Dva su osnovna načina grupiranja podataka:
 - strukture
 - nizovi (array)
- Strukture
 - grupe povezanih podataka različitih tipova
 - primjer: ime, starost, spol -> struktura osoba
 - pristup pojedinim članovima navođenjem imena polja
 - vrijednosni tip podatka
- Nizovi
 - grupe povezanih podataka istog tipa
 - primjer: brojevi zgrada > ulica
 - pristup pojedinim elementima navođenjem indeksa
 - referencni tip podatka
 - povezani memorijski blok
 - pristup svim elementima niza jednako brzo

Nizovi (polja)

- Što je niz?
- Deklariranje varijable niza
- Red (rank) niza
- Pristupanje elementima niza
- Provjera granica niza
- Usporedba nizova sa zbirkama

Što je niz (array)?

- Niz je povezani skup elemenata
 - svi elementi niza imaju isti tip podatka
 - pojedinim elementima se pristupa navođenjem cjelobrojnog indeksa

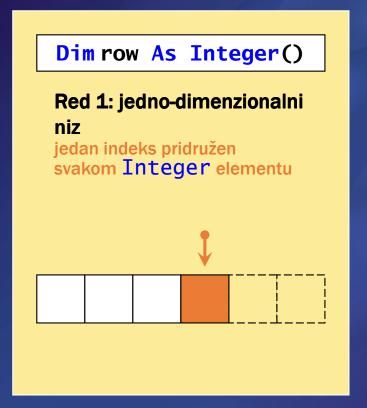
Deklariranje varijable niza

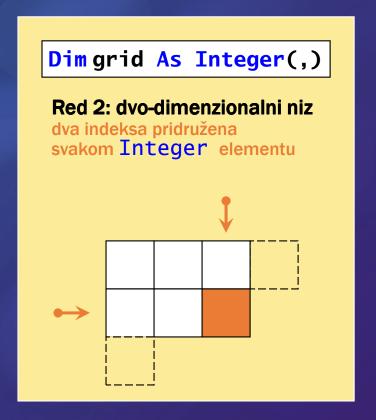
- Prilikom deklariranja varijable niza potrebno odrediti:
 - ime niza
 - tip podatka elementa niza
 - red niza
- Sintaksa:

Dim arrayname As datatype()

Red niza

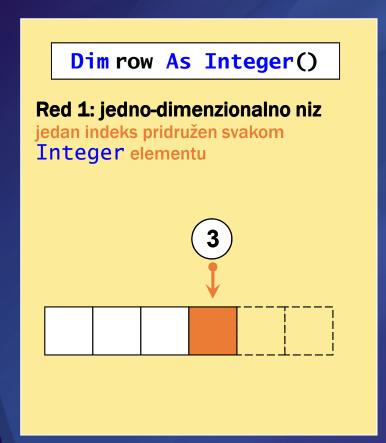
Red niza se naziva i dimenzijom niza

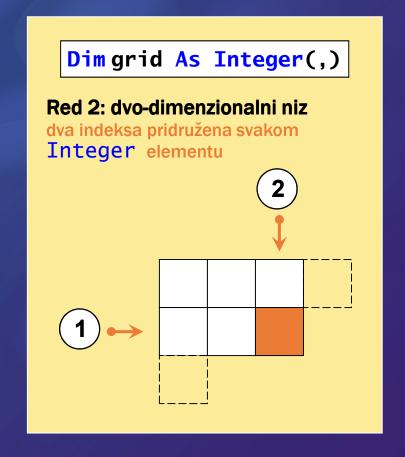

Pristupanje elementima niza

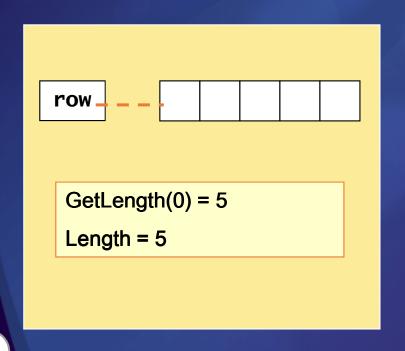
- Potrebno navesti Integer indeks za svaki red
 - indeksi su nulto-bazirani

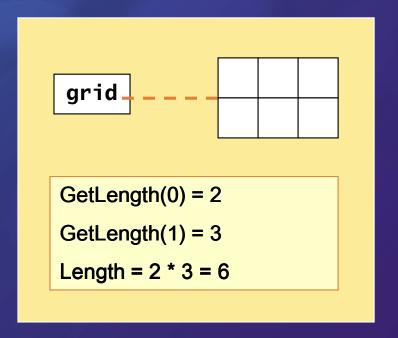

Provjera granica niza

- Nad svim pokušajima pristupa elementima niza se izvodi provjera granica
 - pogrešan indeks podiže IndexOutOfRange iznimku
 - koristi se Length svojstvo i GetLength postupak

Usporedba nizova za zbirkama

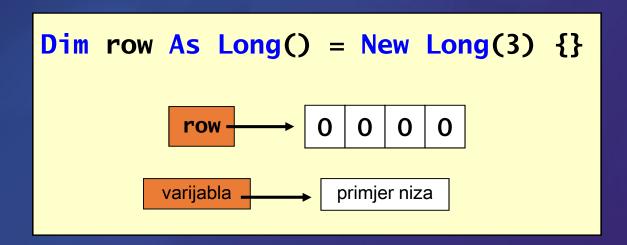
- Niz se ne može povećati kada je pun
 - klase zbirki, poput ArrayList, mogu
- Niz je namijenjen za pohranu elemenata jednog tipa
 - zbirke su oblikovane za pohranu elemenata različitih tipova
- Elementi niza ne mogu imati pristup samo za čitanje
 - zbirke imaju pristup samo za čitanje
- Nizovi su brži ali manje fleksibilni
 - zbirke su blago sporije ali znatno fleksibilnije

Stvaranje nizova

- Stvaranje primjera niza
- Inicijalizacija elemenata niza
- Inicijalizacija elemenata više-dimenzionalnog niza
- Stvaranje niza izračunske veličine
- Kopiranje varijable niza

Stvaranje primjera niza

- Deklariranje varijable niza ne znači i stvaranje niza
 - potrebno je navesti New za eksplicitno stvaranje primjera niza
 - elementi niza brojčanog tipa imaju implicitnu podrazumijevanu vrijednost 0

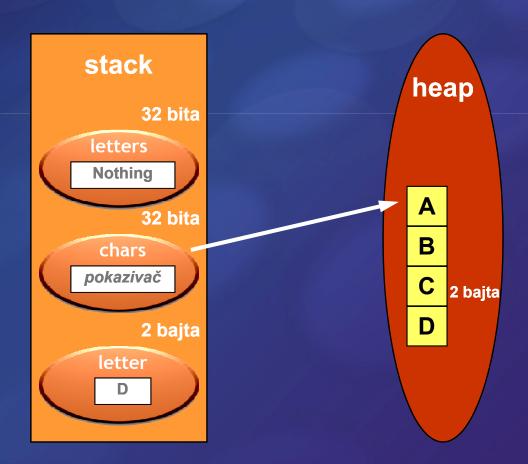
Inicijalizacija elemenata niza

- Elementi niza mogu biti eksplicitno inicijalizirani
 - pridruživanjem vrijednosti elementu
 - korištenjem inicijalizatora niza
 - kraći oblik inicijalizacije

```
Dim row As Long() = New Long(3) {}
row(0) = 2
row(1) = 3
row(2) = 4
row(3) = 5
Dim row As Long() = New Long() {2,3,4,5}
'skraćeni oblik
Dim row As Long() = {2,3,4,5}
```

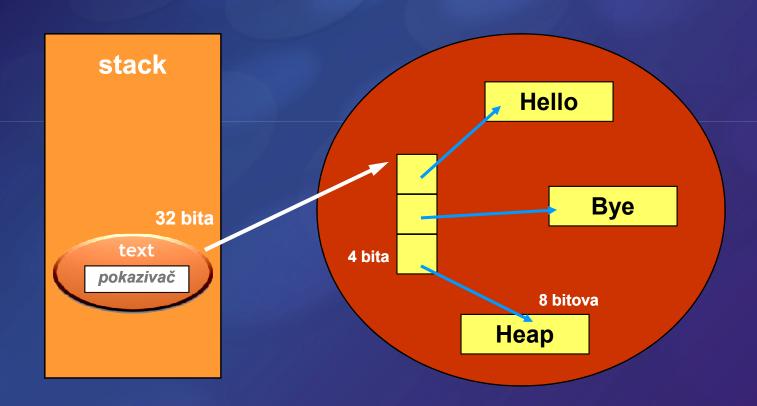
Niz elemenata vrijednosnog tipa

```
Dim letter As Char = "D"c
Dim chars As Char() = {"A"c, "B"c, "C"c, letter}
Dim letters As Char()
```


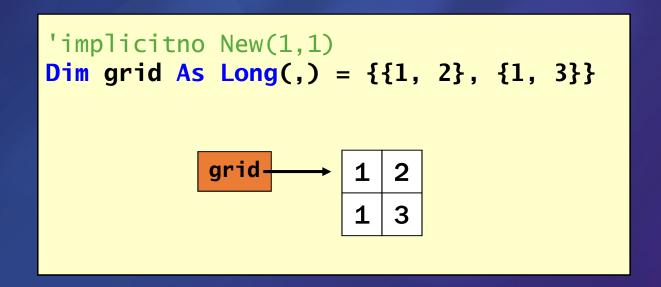
Niz elemenata referencnog tipa

```
Dim text As String() = {"Hello", "Bye", "Heap"}
```


Inicijalizacija više-dimenzionalnog niza

- Korištenjem inicijalizatora
 - svi elementi moraju biti inicijalizirani

Stvaranje niza izračunske veličine

- Veličina niza ne mora biti poznata za vrijeme kompajliranja
 - dozvoljen ispravan cjelobrojni izraz
 - ne smije se koristiti inicijalizator
 - brzina pristupa elementima ostaje ista

```
'veličina niza određena za
vrijeme oblikovanja
Dim row As Long() = New Long(3) {}

'veličina niza određena za
vrijeme izvođenja

Console.Write("Unesite broj redaka: ");
Dim s As String
s = Console.ReadLine()
Dim size As Integer = Integer.Parse(s)
Dim rowl As Long() = New Long(size) {}
```

Ispravna/pogrešna inicijalizacija niza

```
Dim row As Long() = New Long() _
       {Console.ReadLine, Console.ReadLine}
Dim row As Long() = New Long(1) {}
row = \{2,3\}
Dim row As Long() = New Long(1){}
Dim row As Long() = New Long(1){2}
Dim row As Long() = New Long(1)\{2,3\}
x = Console.ReadLine()
Dim row As Long() = New Long(x)\{1,2\}
```

Kopiranje varijabli niza

- Kopiranje varijable niza kopira sadržaj varijable (memorijska adresa)
 - ne kopira se primjer niza (podaci)
 - dvije varijable niza mogu upućivati na isti primjer niza

```
Dim row As Long() = New Long(3) {1, 2, 3, 4}
Dim copy As Long()

copy = row

row(0) = 0
copy(3) = 0

Console.WriteLine("copy(0)={0}, row(3)={1}", _
copy(0), row(3))
```

Is test i Nothing

- Is operator vraća True ako dvije varijable niza pohranjuju isto upućivanje
- Nothing varijabla niza ne sadrži upućivanje

```
Dim row As Long() = New Long(3) {1, 2, 3, 4}
Dim copy As Long() = row

Console.WriteLine(row Is copy)
row = Nothing
Console.WriteLine(row Is copy)
```

True False

Korištenje niza

- System.Array klasa
- Svojstva niza
- Postupci niza
- Vraćanje niza iz procedure
- Prosljeđivanje niza kao parametra
- Plitko i dubinsko kopiranje
- Korištenje For Each strukture sa nizovima

Svojstva niza

- Rank svojstvo
 - samo za čitanje
 - određuje broj dimenzija primjera niza
- Length svojstvo
 - samo za čitanje
 - određuje ukupnu dužinu primjera niza

Postupci niza

- Najčešće korišteni postupci niza
 - clear
 - postavlja određeni skup elemenata na 0 ili Nothing
 - Sort
 - sortira elemente niza reda 1
 - Clone
 - kreira kopiju niza
 - GetLength
 - vraća dužinu određene dimenzije
 - provjera granica više-dimenzionalnog niza
 - GetUpperBound
 - vraća najviši indeks određene dimenzije
 - IndexOf
 - vraća indeks prvog pojavljivanja traženog elementa
 - BinarySearch
 - izvodi binarno pretraživanje niza

Vraćanje niza iz procedure

- Moguće deklarirati proceduru koja vraća niz
 - nije određena veličina niza kojeg se vraća

```
Sub Main()
        Dim row As Long() = CreateRow()
End Sub
Function CreateRow() As Long()
        Return New Long() {1, 2, 3, 4}
End Function
```

Prosljeđivanje niza kao parametra (1)

- Prosljeđivanjem Byval parametar niza je kopija varijable niza
 - ne kopija primjera niza
 - mijenja se originalni primjer niza

```
Sub Main()
   Dim row As Long() = {1, 2, 3, 4}
   ChangeRow(row)
   Console.WriteLine(row(0))
End Sub
Sub ChangeRow(ByVal array As Long())
   array(0) = 0
End Sub
```

Prosljeđivanje niza kao parametra (2)

 Nije moguće pridružiti upućivanje na drugi primjer niza.

```
Sub Main()
   Dim row As Long() = {1, 2, 3, 4}
   TryChangeReference(row)
   Console.WriteLine(row(0))
End Sub
Sub TryChangeReference(ByVal array As Long())
   array = Nothing
End Sub
```

Prosljeđivanje niza kao parametra (3)

Prosljeđivanjem Byref moguće promijeniti ili poništiti upućivanje.

```
Sub Main()
Dim row As Long() = {1, 2, 3, 4}
TryChangeReference(row)
Console.WriteLine(row(0))

End Sub
Sub TryChangeReference(ByRef array As Long())
array = Nothing
End Sub
```

Prosljeđivanje niza kao parametra (4)

- Prosljeđivanje sa Array. Clone
 - plitko kopiranje
 - kopira se upućivanje a ne sami objekt

```
Sub Main()
   Dim row As Long() = {1, 2, 3, 4}
   ChangeRow(row.Clone)
   Console.WriteLine(row(0))

End Sub
Sub ChangeRow(ByVal array As Long())
   array(0) = 0
End Sub
```

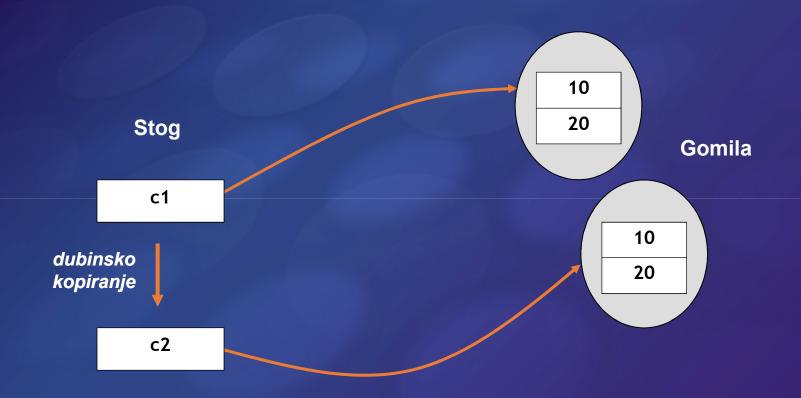
Plitko kopiranje (shallow copy)

```
Sub Main()
    Dim c1 As Point() = New Point(0) {}
    Dim c2 As Point()
    Dim pt As New Point
    pt.X = 10 : pt.Y = 20
    c1(0) = pt
    c2 = c1.Clone
    Console.WriteLine(c1 Is c2) 'False
End Sub
```

Public Class Point
Public X As Integer
Public Y As Integer
End Class

Dubinsko kopiranje (deep copy)

Korištenje niza sa For Each

- Apstraktni način kruženja kroz niz.
 - bez For Each

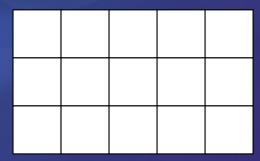
```
Sub Main()
    Dim row As Long() = {1, 2, 3, 4}
    Dim cnt As Integer
    For cnt = 0 To row.Length - 1
        Console.WriteLine(row(cnt))
    Next
End Sub
```

sa For Each

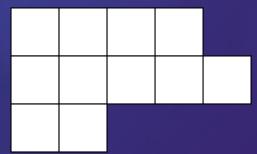
```
Sub Main()
    Dim row As Long() = {1, 2, 3, 4}
    Dim item As Long
    For Each item In row
        Console.WriteLine(item)
    Next
End Sub
```

Nazupčani nizovi

- Više-dimenzionalni niz
 - pravokutni
 - isti broj elemenata u svim dimenzijama

- nazupčani
 - različiti broj elemenata

Sortiranje i pretraživanje

- Sortiranje nizova
 - algoritmi sortiranja
- Pretraživanje nizova
 - algoritmi pretraživanja

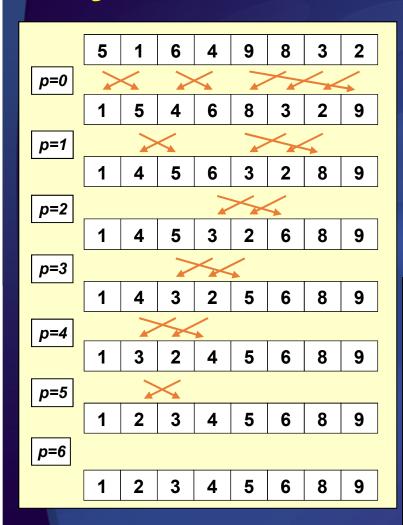
Sortiranje nizova

- Postoji niz algoritama za sortiranje nizova.
 - mjehuričasto, selekcijsko, umetanjem, brzo, prebrojavajuće ...
- Različiti algoritmi se različito ponašaju zavisno o broju stavki niza te broju ponavljanja istih stavki.
 - ne postoji algoritam jednako dobar za sve slučajeve .
- Sortiranje
 - interno
 - podaci učitani u memoriju
 - jednako brz pristup svim stavkama
 - vanjsko
 - podaci na traci ili disku
 - slijedni pristup stavkama
 - više vremena se potroši na čitanje i zapisivanje podataka na medij nego na samo sortiranje
 - Vrijeme izvođenja algoritma sortiranja
 - mjehuričasto N² za sortiranje N stavki
 - brzo NlogN za sortiranje N stavki
 - ne mora biti dobro za mali N ili kod učestalog ponavljanja stavki

Mjehurićasto sortiranje (1)

- Manje vrijednosti elemenata niza postepeno prodiru prema vrhu liste, poput mjehurića zraka u vodi, a veće vrijednosti propadaju prema dnu liste.
 - tehnika zahtijeva broj prolazaka proporcionalan s N², gdje je N broj stavki, što je loš rezultat.
 - u svakom prolazu se uspoređuju parovi susjednih elementa.
 - ako su vrijednosti para u porastu (ili su jednake), program ostavlja elemente na svojim mjestima.
 - ako su vrijednosti u padajućem slijedu, elementi para zamjenjuju mjesta
- Radi dobro sa kratkim listama stavki i sa djelomično sortiranim listama.

Mjehurićasto sortiranje (2)

- algoritam je brz za djelomično sortirani niz ili za mali broj stavki
- ako je u nizu veliki broj stavki izvan bilo kojeg reda, nije optimalan izbor

```
'algoritam mjehurićastog sortiranja
Private Sub BubbleSort(ByVal array As Integer())
 Dim p, i As Integer
 For p = array.GetUpperBound(0) To 1 Step -1
   For i = 0 To p - 1
If array(i) > array(i + 1) Then Swap(array, i)
   Next
 Next
End Sub
'zamjena pozicija susjednih elemenata niza
Private Sub Swap(ByVal swapArray As Integer(),
                    ByVal lowerIndex As Integer)
Dim temp As Integer = swapArray(lowerIndex)
swapArray(lowerIndex) = swapArray(lowerIndex + 1)
swapArray(lowerIndex + 1) = temp
End Sub
```

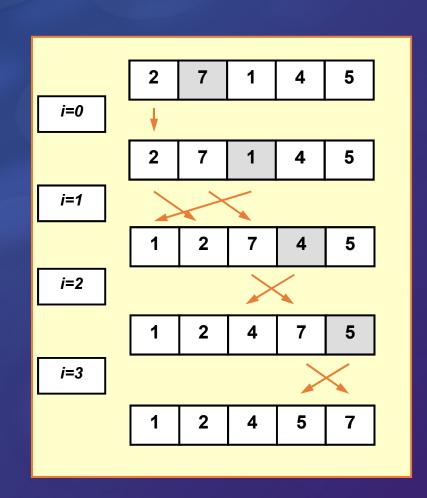
Selekcijsko sortiranje

- Pretraživanje niza kako bi se pronašla stavka s najmanjom vrijednošću
 - takva stavka se postavlja na prvo mjesto niza
 - postupak se ponavlja sve dok sve stavke niza nisu sortirane
 - vrijeme izvođenja zanemarivo ovisi o stupnju sortiranosti niza
 - otprilike jednako vrijeme je potrebno za sortiranje djelomično sortiranog niza i u cijelosti sortiranog niza.
 - koristi se za male nizove, i velike nizove malog raspona vrijednosti

Sortiranje umetanjem

- Razmatra odjednom samo jedan element i ubacuje ga na prikladno mjesto između već razmotrenih elemenata, ostavljajući ih sortiranima.
 - najprije pravi prostor za element koji treba biti umetnut pomicanjem većih elemenata jednu poziciju u desno a zatim ubacuje element na ispražnjeno mjesto.
 - elementi lijevo od tekućeg indeksa su u sortiranom redoslijedu ali ne i na svojoj konačnoj poziciji jer mogu biti pomaknuti kako bi napravili mjesto manjem elementu koji je pronađen kasnije.

Brzo sortiranje (Quicksort)

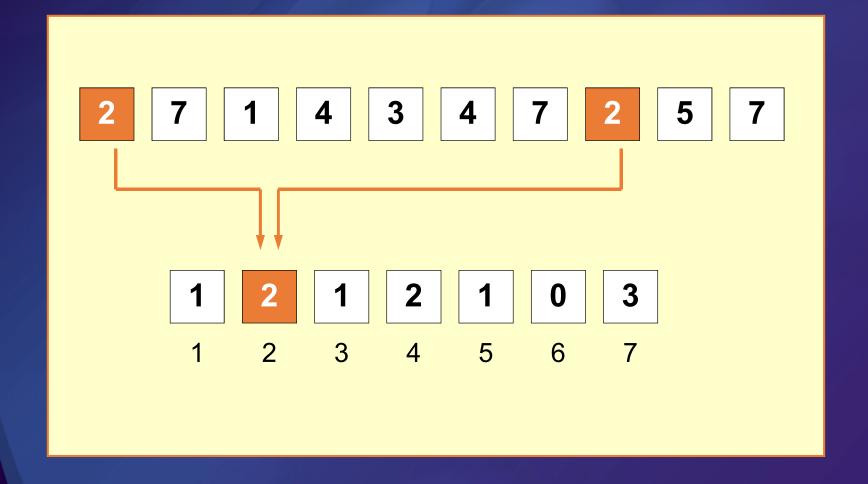
- koristi rekurzivne pozive
- implementiran u Array.Sort

Prebrojavajuće sortiranje

Broji ponavljanja iste stavke

Linearno pretraživanje

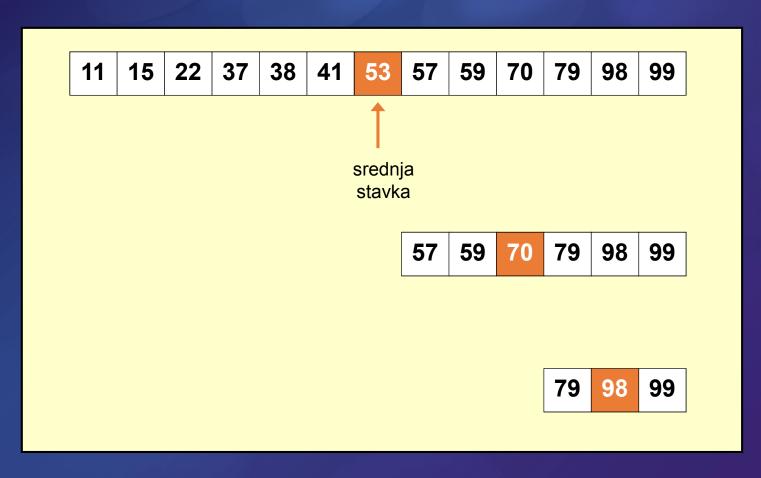
- Uspoređuje vrijednost svakog elementa niza sa ključem pretraživanja.
 - koristi se kad niz nije sortiran

```
Sub Main()
   Dim array As Integer() = \{1, 5, 7, 9, 2\}
   Console.WriteLine(LinearSearch(array, 7))
End Sub
Public Function LinearSearch(ByVal array() As Integer, _
                                   ByVal key As Integer) As Long
   Dim cnt As Integer
    For cnt = 0 To array.GetUpperBound(0)
       If array(cnt) = key Then
               Return cnt
       Fnd Tf
   Next cnt
    Return Long.MinValue
End Function
```

Binarno pretraživanje

- Pretraživanje sortiranih nizova.
- Uspoređuje ključ pretraživanja sa stavkom u sredini liste.

Podatkovna struktura Stack

- LIFO (last in, first out) zbirka
 - posljednje gurnuta stavka je prva istisnuta stavka
 - procedure za rukovanje stogom
 - Push dodaje novu stavku na vrh stoga
 - Pop uklanja stavku sa vrha stoga.

Podatkovna struktura Red (Queue)

- FIFO (first in, first out) zbirka.
 - stavke se dodaju na jedan kraj a uklanjaju sa drugog.
 - poput reda kupaca koji čekaju da budu posluženi.
 - Operacije ubacivanja i uklanjanja stavki iz reda:
 - Enqueue
 - Dequeue

Stvaranje vlastitih vrijednosnih tipova

- Uvod
- Strukturni tipovi
 - definiranje strukturnih tipova
 - korištenje strukturnih tipova
 - memorijsko predstavljanje
 - kopiranje varijabli struktura
 - funkcionalni članovi struktura
- Razlike i sličnosti struktura i klasa
- Nabrajanja

Uvod **Tipovi** Vrijednosni Referencni primitivni tipovi podataka korisnički definirani tipovi Primitivni tipovi Boolean Single nabrajanja Double Byte Decimal Int16 strukture DateTime Int32 Char Int64

Strukturni tipovi (1)

- Skalarne varijable
 - jednostruka vrijednost
 - problem sa predstavljanjem stvarnih objekata
 - Primjer, objekt knjiga
 - naslov
 - autor
 - izdavač
 - datum izdavanja
 - broj stranica
 - kratki opis
 - poglavlja
 - cijena
 - ISBN
 - ...

```
Sub Main()

Dim Title As String

Dim Author As String

Dim Publisher As String

Dim Year Sce

Dim Pages Short

Dim Price As String

End Sub
```

- Idealno samo jedna varijabla, npr. Book koja uključuje sve parametre.
 - rješenje problema:definiranje vlastitog vrijednosnog tip korištenjem struktura

Strukturni tipovi (2)

- Strukture se koriste za stvaranje objekata koji se ponašaju poput ugrađenih vrijednosnih tipova.
- Strukture su korisne kada se želi da jedna varijabla drži nekoliko povezanih dijelova informacije.
- Strukture su spremnici tipova.
 - moguće povezati podatke različitih tipova
- U.NET Framework-u, jednostavni tipovi podataka poput Integer, Short, Boolean, Double, Char su ugrađene strukture.

Definiranje strukturnih tipova

Predložak strukture:

[accessibility] Structure structurename

End Structure

- dostupnost: Private, Public, Friend i Protected
 - podrazumijevana dostupnost Public
 - Private nedostupna izvan modula
 - Friend dostupna i izvan modula ali unutar projekta
 - Public dostupna i u drugim projektima rješenja
 - Protected jedino u klasama
- sadrže barem jednu varijablu, podatkovni član

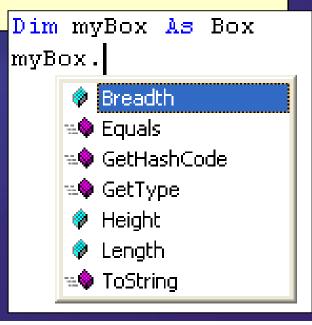
Primjer 1: Strukturni tip - Box

```
Public Structure Box
Dim Length As Integer 'dužina
Dim Height As Integer 'visina
Dim Breadth As Single 'širina
End Structure
```

- Potrebno deklarirati svaku varijablu i odrediti njezinu dostupnost
 - Dim = Public !!!
 - Private
- Length, Height, Breadth su članovi ili polja strukture
- Nije dozvoljeno inicijaliziranje članova strukture unutar same strukture
 - samo preko varijable deklarirane strukturnim tipom

Korištenje strukturnog tipa

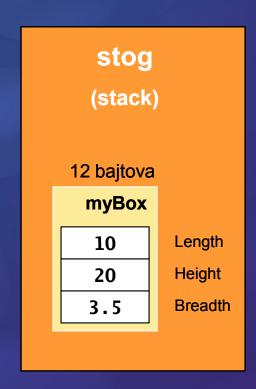
- myBox varijabla strukture
 - deklarira se bez New
 - pristup elementima navođenjem
 imena varijable, točke "." i imena člana

Memorijsko predstavljanje

```
Public Structure Box
Dim Length As Integer
Dim Height As Integer
Dim Breadth As Single
End Structure

Sub Main()
Dim myBox As Box
myBox.Length = 10
myBox.Height = 20
myBox.Breadth = 3.5
End Sub
```


 Varijabla strukture "troši" najmanje zbroj memorijskih zahtijeva njenih podatkovnih članova.

Kopiranje varijabli struktura

- Kopiranje varijable
 - pridruživanjem drugoj varijabli
 - prosljeđivanjem u proceduru ByVa1
 - kada se vraća iz funkcije

```
Sub Main()
      Dim box1, box2 As Box
      box1.Length = 10
      box1.Height = 20
      box1.Breadth = 3.5
      box2 = box1
      box2.Length = 20
      PrintVolume(box1)
                                              700
End Sub
Sub PrintVolume(ByVal box3 As Box)
      Console.WriteLine("Volumen je: {0}", _
             box3.Length * box3.Height * box3.Breadth)
End Sub
```

Primjer 2: Strukturni tip - Person

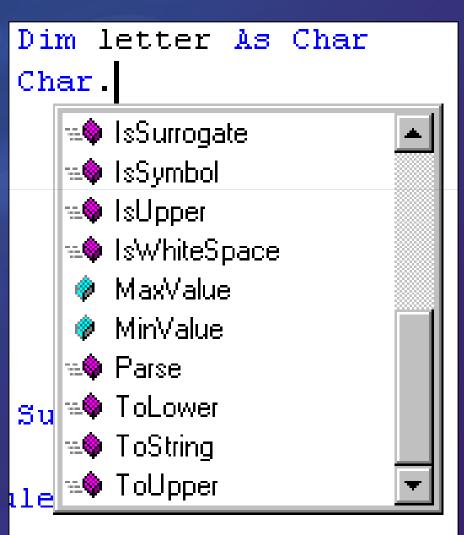
```
Private Structure Person
      Public FirstName As String
      Public LastName As String
      Public Address As String
      Public Birthday As Date
End Structure
Sub Main()
      Dim person1 As Person
      person1.FirstName = "Ivan"
      person1.LastName = "Ivić"
      person1.Birthday = \#4/27/1970\#
      'ispis imena osobe
      Console.WriteLine(person1.FirstName & _
                                   & person1.LastName)
End Sub
```

Funkcionalni članovi struktura

```
Private Structure Person
      Public FirstName As String
      Public LastName As String
      Public Address As String
      Public Birthday As Date
      Public Function CompleteName() As String
             Return FirstName & " " & LastName
      End Function
                                                 Address
End Structure
                                                 Birthday
                                                🛶 CompleteName
Sub Main()
                                                🖦 Equals
                                                  EirstName
      Dim person1 As Person
                                                🖦 GetHashCode
      person1.FirstName = "Ivan"
                                                🖦 GetType
      person1.LastName = "Ivić"
                                                 LastName
                                                 PhoneNumber
      person1.Birthday = \#4/27/1970\#
                                                🖦 ToStrina
      'ispis imena osobe
      Console.WriteLine(person1.CompleteName)
```

Primitivni tipovi - strukture

- Svi primitivni tipovi su uređeni kao strukture.
- Primjer tip Char

Strukture i klase

Sličnosti

- imaju podatkovne članove
- imaju funkcionalne članove
- imaju polja, svojstva, postupke i događaje
- dozvoljavaju konstruktor

Razlike

- struktura je vrijednosni tip pa se alocira na stogu a ne na upravljanoj gomili!
- varijable strukture ne koriste New za alokaciju memorije

Nabrajanja (Enumerations) (1)

- Koriste se kada varijabla može poprimiti samo specificirani skup vrijednosti.
- Definiranje nabrajanja
 - ime
 - skup polja (konstanti)
 - tip podatka (Byte , Short , Integer i Long)

```
Enum Vehicle As Integer
Crysler 'vrijednost 0
Fiat 'vrijednost 1
Citroen 'vrijednost 2
Hyundai 'vrijednost 3
End Enum
```

Nabrajanja (Enumerations) (2)

Korištenje nabrajanja

```
Module Module1
    Enum Vehicle As Integer
         Crysler = 20
         Fiat = 40
         Citroen = 50
         Hyundai = 90
         Unknown = -999
    End Enum
    Sub Main()
         Dim car As Vehicles
                             Vehicle, Citroen.
    End Sub
                             Vehicle, Crysler
                             Vehicle.Fiat
                             Vehicle. Hyundai
End Module
                             Vehicle.Unknown
```

Pitanja?

Zadatak 1: Pohrana 2D koordinata

 Potrebno je napisati program koji pohranjuje 2D koordinate (x i y) u jednodimenzionalno polje.

Zadatak 2: Igrače karte

 Podijeliti igrače karte tako da ista karta ne bude podijeljena dvaput.

Za više informacija...

- Odgovaram na mail-ove (uglavnom uvijek :-)
 - jmusic@fesb.hr